

Eesti TA Looduskaitse Komisjoni koosoleku protokoll

Eesti TA LKK koosolek toimus 20.11.1998.

Koosoleku päevakord:

1. Aruküla koobaste kaitse probleeme
2. Kas Toomemägi vajab kaitset
3. Algatatud küsimusi

Kell 12.30 koguneti Baeri majja, kus sõideti Aruküla koobaste juurde. Koosolek jätkus kell 14.00 Baeri maja saalis ja kestis kella 19.00-ni.

Komisjoni liikmetest osalesid: Uku Alakivi, Vaike Hang, Arvi Järvekülg, Kuulo Kalamees, Are Kont, Vilma Kuusk, Vilju Lilleleht, Ann Marvet, Aleksander Maastik, Heino Mardiste, Tõnu Möls, Ingmar Ott, Guido Paalme, Ivar Puura, Loit Reintam, Heiki Tamm, Urmas Tartes ja Hardi Tullus.

Külalistena osalesid aruteludes Maris Paju, Viktor Masing, Linda Poots, Meelis Pai, Andres Dvinjaninov, Uku Põllumaa, Mart Siilivask ja Toomas Jüriado.

Koosolekut juhatas Urmas Tartes.

Kõikide osapoolte ärakuulamise ja diskussiooni tulemusena jõudis komisjon järgmisele tõdemusele.

1. Aruküla koopad.

- 1.1. Aruküla koopad on kaardistamata. Koopakäikude ulatus ja seisund on ebapiisavalt dokumenteeritud, seda nii geodeetilises kui ka looduslikus (koopaelustik, geoloogilised/paleontoloogilised väärtused jne) mõttes. See asjaolu raskendab nii koobaste kaitse korraldamist kui ka osalist eksponeerimist.
- 1.2. Asjaajamise algetapil on Päkapiküla korraldajate poolt rikutud seadusega kehtestatud protseduurireegleid ja see on fikseeritud Tartu Maakonnavalitsuse keskkonnaosakonna poolt.
- 1.3. Praegusel kujul on koopad varisemisohtlikud ja inimesi neisse ei tohi lubada.
- 1.4. Senine kaitsekorraldus, mille rakendamise käigus peakoobas suleti tabalukuga, ei toimi. Koopaid on külastatud ja külastatakse kontrollimatult.

Soovitused ja ettepanekud Aruküla koobaste osas:

- 1.5. Aruküla koopad tuleks korrektselt kaardistada. Seda nii geodeetiliselt kui ka looduslikus osas.
- 1.6. Vajalik on ehitusgeoloogiline hinnang koobaste seisundi ja eriti eksponeerimiseks kavandatud koobastiku osa kohta (varisemisoht).
- 1.7. Tuleks kaaluda võimalust lülitada Aruküla koobastik, kui endine kaevandus, ka muinsuskaitse objektide hulka.
- 1.8. Tasuks kaaluda Aruküla koobaste ja Kalmistu paljandi kaitse ja eksponeerimise ühitamist ühtse (näiteks maastikukaitsealana) kompleksina.
- 1.9. Toetada Tartu Maakonnavalitsuse keskkonnaosakonna tegevust ning edasist kava koobastiku ja seda ümbritseva ala hooldamiseks koos koobastiku osalise

eksponeerimise võimaldamisega. (Koobastiku kaitse arendamine loodusharidusliku projektina.)

- 1.10. Eesti ei ole ühinenud rahvusvahelis(t)e nahkhiirte kaitset reguleerivate lepetega. Juhul, kui olemasolevad kokkulepped ei võimalda piisavalt efektiivset nahkhiirte kaitse korraldamist, siis tuleks kaaluda eraldi nahkhiiri käsitlevate lepetega liitumist.

2. Toomemägi.

- 2.1. Toomemäele on tekkinud suur surve ja huvi kaitseala piirides toimuva ja ka kavandatava ehitus - ja äritegevuse poolt.
- 2.2. Väga palju kasutatakse Toomemäe autode parkimiseks, mis tuleneb kesklinnas laienevast tasulisest parkimisest.
- 2.3. Toomemäe pinnast on rikkunud seal sõitvad mägijalgratturid ja kohati ka autod (ilmselt prügikoristusel).
- 2.4. Vaatamata mitmepoolsetele (Emajõe Suveteater, Tartu linnavalitsus) kokkulepetele, ei ole mitte midagi tehtud Emajõe Suveteatri tegevusega murukatetele, teedele jt. tekitatud kahju heastamiseks. Looduskaitsejaid informeeritakse ebapiisavalt või üldsegi mitte nii kavandatud ettevõtmistest kui ka selle tagajärgede heastamisest.
- 2.5. Suveteatri etenduste toimumise ajal suletakse üldsuse jaoks Musumäe ümbrus, kui Toomemäe üks atraktiivsemaid kohti.

3. Soovitused ja ettepanekud Toomemäe osas.

- 3.1. Senisel kujul ettevalmistatuna ja kasutatuna ei ole Musumäe ümbrus sobilik rahvarohkete ürituste (nt Suveteatri poolt korraldatud "Röövliuvi") läbiviimiseks. Juhul, kui ei võeta midagi ette ja ei suudeta tagada Toomemäe säilimist, peab taolisi rahvapärimuste korraldamise mõnes teises Toomemäe piirkonnas või Tartu pargis (näiteks Raadi park). Ürituste korraldus peab tagama looduskeskkonna säilimise.

4. Üldised soovitused ja ettepanekud.

- 4.1. Viivitused kaitse-eeskirjade kinnitamisel võivad tekitada tõsise ohu looduskaitse eesmärkide saavutamisel. Nii Toomemäe kui ka Aruküla koobastiku uute kaitse-eeskirjade projektide kinnitamine on viibinud. Need dokumendid vajavad samas juba täiendamist arvestades viimaste aastate kogemust.
- 4.2. Keskkonnakaitsega tegelevatel ametkondadel on vajalik senisest enam tutvustada looduskaitseobjektide kaitsmise ja ka nende võimaliku kasutamise korda ning tagada nende täitmine.
- 4.3. Looduskaitse eesmärkide saavutamiseks on vajalik senisest tõhusam koostöö (era)ettevõtlusega seal, kus see on võimalik.

Urmas Tartes
Eesti TA LKK esimees